

KIŠENVAGĖ

Tai atsitiko 1993 metų žiemą. Tada dirbau Vilniaus miesto Vyriausiojo policijos komisariato Kriminalistinių tyrimų skyriuje, turėjau leidimus atlikti daktiloskopinius tyrimus ir įvykio vietos apžiūras. Tą rytą ėjau į namus. Para, praleista budint, buvo sunki ir bemiegė: du nužudymai, septynios vagystės iš butų, trys vagystės iš automobilių. Nebuvo laiko net arbatos išgerti. Tačiau tai nebuvo pati sunkiausia naktis – buvo ir sunkesnių budėjimų.

Tą rytą nieko daugiau netroškau, tik norėjau greičiau atsidurti namuose. Stovėjau viešojo transporto stotelėje prie „Vaikų pasaulio“. Galvoje tik ir sukosi mintys apie tai, kaip grįžus namo greitomis ką nors pavalgyti ir gerai išsimiegoti ... Gražus rytas, šaltukas, švietė skaiti saulė, o saulės zuikučiai žaidė baltame sniege, ieškodami gražiausios snaigės. Saulės zuikučiai šokinėjo per ledų gabaliukus ir atsispindėje nuo jų kaip nuo veidrodžio, bėgiojo po žmonių veidus, lindo į akis. Stovėjau saulės atokaitoje, buvo šilta ir malonu. Vis labiau norėjosi miego.

Buvau be uniformos – kaimiški kailinukai, žieminė kepurė ir šiltos kumštinės pirštinės gerai saugojo mane nuo šalčio. Barzda jau para kaip nemačiusi skutimosi peiliuko. Supratau, kad atrodau nekaip, todėl stovėjau atokiau nuo kitų nekantriai stotelėje lūkuriuojančių žmonių.

Akimis tyrinėjau sutryptą sniegą. Žiema – labai geras laikas ekspertui studijuoti avalynės pėdsakus, nes labai gerai matosi įspausti sniege. Matosi, kas paliko pėdsakus – vyras ar moteris, kokio dydžio avalynę avėjo. Tyrėjui svarbi kiekviena smulkmena. Pagal pėdsakus galima paskaičiuoti žmogaus ūgį ir pasakyti daug kitų įdomių dalykų... Pagaliau pamačiau atvažiuojantį penkto numerio troleibusą.

Į pilną troleibusą šiaip ne taip įsispraudė dvidešimt, o gal daugiau, keleivių, tad viduje – lyg silkių statinėje. Keleiviai žymi talonėlius, įprastas šurmulyš, net uždaromų durų nesigirdi. Pagaliau pajudėjom. Važiuojam. Akies krašteliu matau medžių šešėlius, slenkančius iš lėto, kaip vaiduoklius.

Staiga viena moteris, stovėjusi prie troleibuso vidurinių durų, sušuko, kad pavogė jos piniginę – kur žiūri policija? Šurmulyš ir linksmas jaunimo juokas greitai nutilo – stojo tylą... Bet greitai vėl viskas grįžta į savas vėžes. Vėl girdžiu atskirus pokalbio žodelius, tyliai atsklindančius nuo šalia stovinčios jaunos poros. Kitame troleibuso gale vėl pasigirsta juokas.

Atrodo, kad be manęs niekas daugiau net girdėt negirdėjo, jog pavogta piniginė ir kad kaltinama policija. Per žmonių spūstį prasibroviau arčiau tos moters. Moteris aukštesnė nei vidutinio ūgio, šviesūs plaukai bangavo ant gražaus pilkos spalvos madingo palto. Moters akys pasimetusios ir piktos, matosi, kad nežino, ką daryti, tad ir toliau plūsta policiją.

Nors buvau siaubingai pavargęs po bemiegės nakties, bet negi stovėsi abejingas, kai visai šalia kaltinama policija... Pasiteiravau moters, kas konkrečiai nutiko. Paklausiau, gal ji prisimena, kas paskui ją lipo į troleibusą. Moteris parodė į troleibuso priekyje stovinčią moterį su mėlynu kaspinu plaukuose. Pagalvojau, kad tai – geras orientyras...

Per spūstį šiaip ne taip prasibroviau į troleibuso priekį ir atsidūriau šalia tos moters. Tai buvo jauna moteris geltonais plaukais, apsirengusi ruda, beveik nauja natūralios odos striuke, visu sprindžiu aukštesnė už mane. Staiga troleibusas stabtelėjo, užsidegus raudonam šviesoforo signalui. Žmonės iš inercijos „pasidavė“ į priekį. Griebiausi už turėklų. Jaučiau, kaip sukilo nervinė įtampa, tačiau stengiausi išlikti ramus. Prisiliečiau prie moters kairės alkūnės ir tyliai pasakiau, kad esu policijos darbuotojas, parodžiau jai savo tarnybinį pažymėjimą ir paprašiau išlipti su manimi kitoje stotelėje už Žaliojo tilto.

Išlipo daug žmonių, gal net pusė važiuosiu troleibusu. Išlipo ir nukentėjusioji. Vėdamas įtariamąją prie vidurinių troleibuso durų, ant troleibuso grindų pastebėjau piniginę. Atsargiai pakėliau ją su savo nosine, kad nepalikčiau savo rankų pėdsakų ir išsaugočiau tuos, kurie ant jos tikriausiai buvo. Parodžiau nukentėjusiajai rastą piniginę. Deja, piniginė buvo tuščia – nė vieno lito. Nukentėjusioji tiksliai neatsiminė, kiek buvo piniginėje, gal 12 ar 13 litų. Tais laikais tai nemaža suma, už ją buvo galima du kartus apsipirkti maisto prekių parduotuvėje. Tuo metu mano mėnesinis atlygimas buvo 130 litų. Pati piniginė taip pat graži ir vertinga – rudos odos, vidinėje piniginės dalyje įmontuotas kalkuliatorius – tokią piniginę mačiau pirmą kartą gyvenime. Vėliau nukentėjusioji papasakojo, kad tą piniginę jai atvežė dovanų iš Olandijos.

Paklausiau įtariamąsios, kur pinigai, ir paprašiau gražinti. Ji pasipiktino, kad be reikalo prie jos prikibau, ji nieko nežinanti apie jokių pavogtus pinigus. Dar pridūrė, kad labai skuba į Santariškių ligoninę pas sergantį vaiką, kuris ten gydomas. Paprašiau jos parodyti, ką turi kišenėse ir maišelyje, kurį ji laikė rankoje. Įtariamoji iš vienos striukės kišenės ištraukė naują, neatidarytą „Marlboro“ cigarečių pakelį, iš kitos – atidarytą „Marlboro“ pakelį ir kelias baltarusiškų pinigų kupiūras. Maišelyje buvo piniginė, o joje šimto litų kupiūra. Na, pagalvojau, suklydau – ne ji.

Paklausiau nukentėjusios, ar ji rašys pareiškimą policijai dėl šios vagystės. Ji patvirtino, kad taip, nes jos šeimoje nuo vagišių nukenčiama jau ne pirmą kartą.

Tada pasiūliau abiem moterims eiti su manimi į Pirmąjį policijos komisariatą, kuris tuo metu buvo Kalvarijų gatvėje. Įtariamąją laikiau už rankos, kad nepabėgtų. Ji vieną po kitos rūkė cigaretes, tai sustodama prisidegti, tai išmesti nuorūką. Kaip paaiškėjo, mes su nukentėjusiaja abu nerūkantys, tad mudviem nepatiko dūmai, tačiau nieko nesakėme įtariamajai.

Prisistačiau komisariato budinčiam ir paaiškinau situaciją. Paprašiau, kad jis iškvieštų darbuotoją, kuris pagal nukentėjusiosios prašymą ir mano, kaip liudytojo, parodymus galėtų atlikti atitinkamus procesinius veiksmus. Budėtojas liepė man abi moteris, nukentėjusiąją ir įtariamąją, pasodinti ant suoliuko laukiamajame, o man važiuoti namo, nes dabar pietų pertrauka, o po jos ateis darbuotojai ir padarys viską, kas reikalinga.

Atsisakiau vykti į namus ir likau laukti. Ant suoliuko sėdėjome trise: iš vienos pusės – įtariamoji, iš kitos – nukentėjusioji. Laukiamajame buvo ir daugiau žmonių, jų vis daugėjo. Naujai atvykusiems budėtojas vis liepdavo palaukti, kol baigsis pietų pertrauka. Sekiau akimis įtariamąją, kad ji nepabėgtų, nieko neišmestų ar nepaslėptų. Įtariamoji vis veržėsi į lauką parūkyti, bet neleidau jai to daryti. Pagaliau po dvidešimties minučių atėjo darbuotojas ir nusivedė mus į kabinetą. Atėjo ir pareigūnė moteris, kuri, reikalui esant, galėtų atlikti asmens kratą.

Atidaviau darbuotojui nukentėjusiosios piniginę. Pareigūnas pasiūlė įtariamajai ištraukti viską iš kišenių ir parodyti maišelį bei kitus jos turimus daiktus. Moteris padėjo ant stalo du „Marlboro“ cigarečių pakelius, žiebtuvėlį, kelias Baltarusijos pinigų kupiūras ir suglamžytus 13 litų. Jai buvo užduotas klausimas, iš kur atsirado pas ją 13 litų, nes troleibusų stotelėje ji buvo sakiusi, kad daugiau jokių pinigų, išskyrus šimto litų kupiūrą ir baltarusiškų pinigų kupiūras, ji neturinti. Įtariamoji atsakė, kad tai jos pinigai, apie kuriuos ji buvo pamiršusi. Pasiūliau darbuotojui iškviesti ekspertą ir paieškoti pirštų pėdsakų ant piniginės.

Netrukus atėjo ekspertas ir juodais daktiloskopiniais milteliais su šepetėliu ant piniginės išryškino pirštų pėdsakus. Vienoje piniginės pusėje buvo trys pirštų pėdsakai. Kadangi turėjau leidimą atlikti daktiloskopinius tyrimus, apžiūrėjau aptiktus pėdsakus ir nustačiau, kad jie palikti dešinės rankos smiliumi, didžiuoju ir bevardžiu pirštais. Sulyginęs pėdsakus ant piniginės ir įtariamąsios dešinės rankos pirštus, pasakiau, kad labai tikėtina, kad ant piniginės – jos pirštų pėdsakai, bet reikia atlikti daktiloskopinį rankų pėdsakų tyrimą laboratorijoje. Tuomet įtariamoji prisipažino, kad iš nukentėjusiosios rankinės ištraukė piniginę ir pasisavino ten esančius pinigus.

Komisariate užtrukau dar gerą valandą, man teko rašyti tarnybinį pranešimą dėl šio įvykio, kuris buvo pridėtas prie bylos medžiagos.

Namo grįžau vakarop. Jaučiausi nuvargęs, bet patenkintas. Užmigau tik po vidurnakčio.

Vėliau dar keletą kartų teko važinėti į Pirmąjį policijos komisariatą apklausai, o vėliau į teismą. Tos moters nepasodino į kalėjimą – ji buvo nuteista lygtinai.

Komisariato darbuotojai papasakojo, kad toji kišenvangė jau kelis kartus buvo atvedinta į komisariatą dėl vagysčių keleivinio transporto priemonėse, bet visą laiką jai pavykdavo išsisukti, nes neužtekdavo įrodymų. Taip pat sužinojau, kad jos vaikas tuo metu Santariškių ligoninėje nebuvo gydomas, greičiausiai ji vaikų ir visai neturi.

Vilniaus miesto Vyriausiojo policijos komisariato darbuotojai patikino mane, kad būtinai gausiu vadovybės padėką ar apdovanojimą už tai, kad pagavau kišenvagę. Jie tuo pasirūpins. Aš to laukiau... Praėjo jau 27-eri metai, bet taip ir nesulaukiau nei apdovanojimo, nei jokios padėkos. Juokinga... Bet būtų buvę malonu...

Vėliau dar ne kartą padėjau žmonėms apsaugoti nuo kišenvagių. Bet tai jau kitos istorijos.

Vytautas Grudzinskas, Literatūros fakulteto klausytojas